

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניוצות • זמנים

תרמט

ערב שבת-קודש
פרשת ויגש
ח' בטבת ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

להתחיל ערבית כך, שיגיעו בשעה זו לקריאת-שמע, ולפחות - שיסיימו בשעה זו תפילת ערבית, ויקראו אז קריאת-שמע בזמנה.

יום חמישי,
י"ד בטבת

יום רביעי בלילה - אור ליום חמישי: סוף זמן קידוש-לבנה (לכתחילה) עד השעה 4:11 בלילה.

תעניות התפלל הרבי ערבית די מוקדם. אך מאידך אין להקדים ללא צורך, וראה במטה-אפרים סי' תר"ב סכ"ט.

טירחא דציבורא (או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה) אי-אפשר לפעול זאת - על-כל-פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' - ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש"עיקר התשובה בלב" - הרי "מחשבה טובה, הקב"ה מצרפה למעשה"³¹.

צאת הכוכבים באזור המרכז: 5:12.
תפילת ערבית: אם קשה לציבור להמתין³², יש

(31) ליקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ (וחבל שכלל הידוע טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה במראות-קודש מדברי הרבי במקום שאפשר).

(32) כמובן, אין לאחר תפילת ערבית משך-זמן לאחר צה"כ, שהרי תמיד יש כאלה שקשה עליהם התענית, ואכן במוצאי

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעיה' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' בטבת ה'תשס"ז – ט"ו בטבת ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ח' בטבת	הלכות שמיטה ויובל פרק ג-ה.	הלי עירובין פרק ו.	מליית רכב. מ"ע קלד. קמא. מליית רל. רלא.
ש"ק	ט' בטבת	פרק ח-ח.	פרק ז.	מ"ע קמ. קלו. קלז. מליית רכד. רכה. רכו.
א'	י' בטבת	פרק ט-יא.	פרק ח.	מ"ע קלח. מליית רכו. מ"ע קלט.
ב'	י"א בטבת	פרק יב-יג. שאלו שלום וגוי. ספר עבודה והוא ספר שמיני. הלכות בית הבחירה. בפרקים אלו. פרק א.	הלי שביתת עשור. בפרקים אלו. פרק א.	מליית קסט. קע. מ"ע קפג. מליית רכח. מ"ע כ.
ג'	י"ב בטבת	פרק ב-ד.	פרק ב.	מליית עט. פ.
ד'	י"ג בטבת	פרק ה-ו.	פרק ג.	מ"ע כא.
ה'	י"ד בטבת	פרק ח. הלכות כלי המקדש והעובדים בו. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי שביתת יו"ט. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע כב. מליית סז. מ"ע לה. מליית פג. פד.
ו'	ט"ו בטבת	פרק ג-ה.	פרק ב.	מליית פה. פב. מ"ע לד. מליית פו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	צלות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ח' בטבת	4:34	5:23	5:45	6:48	9:09	11:42	12:12	4:44.3	5:11
ש"ק, ט' בטבת	4:35	5:23	5:46	6:49	9:10	11:43	12:13	4:45.4	5:12
א', י' בטבת	4:35	5:24	5:46	6:49	9:11	11:43	12:13	4:46.1	5:13
ב', י"א בטבת	4:36	5:24	5:46	6:49	9:11	11:44	12:14	4:46.7	5:13
ג', י"ב בטבת	4:36	5:24	5:47	6:50	9:11	11:45	12:15	4:47.4	5:14
ד', י"ג בטבת	4:36	5:25	5:47	6:50	9:12	11:45	12:15	4:48.2	5:15
ה', י"ד בטבת	4:37	5:25	5:47	6:50	9:12	11:46	12:16	4:48.9	5:15
ו', ט"ו בטבת	4:37	5:25	5:47	6:50	9:12	11:46	12:16	4:49.7	5:16

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים עשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחי"ב קיימות שלוש דעות. הבאה את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטיו" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
ויגש	4:09	5:25	4:22	5:26	4:12	5:24	4:27	5:28
ויחי	4:14	5:30	4:28	5:31	4:17	5:29	4:32	5:33

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

קראו לתורה מי שאינו מתענה, וצר לו להודיע מפני חילול השם - יעלה²².

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך... ", "ה' ה' אל-רחום... ונקח", "וסלחת לעווננו" - אומר הציבור בקול רם ורק לאחר שסיים הציבור אומרם הקורא בתורה²³. הרבי, כשעלה לתורה, התחיל לאומרם יחד עם הציבור²⁴.

בקריאת הפסוק "ויקרא בשם ה'", יש להפסיק מעט בין 'בשם' ל"ה" כי בפסוק מופיע תחת המלה "בשם" טעם מפסיק, הטעם 'טיפחא'²⁵.

שיעורי תורה: לכאורה יש מקום (לנוהגים בכיו"ב) ללמוד היום מעניינא דיומא בתנ"ך (מלכים ב, כה, א-ג. ירמיה לט, א, נב, ד-ה. יחזקאל כד)²⁶.

צדקה: בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אוכלים היום²⁷.
תפילת מנחה:

שא"כ יאכלו כרגיל).

22) לוח כולל-חב"ד בצום גדליה, ממשנה-ברורה סי' תקס"ו סוף ס"ק כא וש"ת מנחת-אלעזר ח"ב סי' עד.

23) שערי-אפרים שער ח סעיף קז.

24) וסיים עם הש"ץ, 'התקשרות' גיליון מ ס"ע 18. ודלא כמ"ש בשערי-אפרים שם, שאומר רק עם הש"ץ.

25) לוח כולל-חב"ד, צום גדליה. ולהעיר, שמהפסק-טעמים זה (כניגוד לפסוקים שבהם קרא אברהם בשם ה', שם אין הפסק בין 'בשם' ל"ה") הוכיח הראב"ע (לגיל לגיט) שהפירוש הוא 'שה' קרא, וכ"ד החוקקני, הספורנו ועוד, ואילו התרוממים רש"י (לפי' הרא"ה) והאברבנאל פירשו **שמש** קרא (ע' בתורה שלימה עה"פ). וכבר כתב הרבי, שחייבים לקרוא בתורה בדיוק לפי טעמי-המקרא אף אם אינם מתאימים לפשט הפסוק (ליקוטי-שיחות כך טו עמ' 572). אמנם באבודרהם 'סדר תפילות התעניות ופירושו' (בדפוס ירושלים תשכ"ג ס"ע רנא)

כתב זאת בקשר **לתפילה**, וסיים 'ורוב ההמון טועים בזה'. ולמעשה לפי הנהוג, כשאומרים 'אל מלך' מסיים הש"ץ 'בשם ה' בהפסק בין 'בשם' ל"ה", כי שם מובא הפסוק עצמו, ואילו כשאומרים 'אל ארך אפיים' מסיים 'בשם ה' (ושם נאמר) ללא הפסק, כי שם נוגע רק תוכן הפסוק. וכן נהג הרבי כש"ץ.

26) ע"פ המובא בספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63 בקשר ל"ז בתמוז ות"ב.

27) והטעם, כדאיתא בספרים [מטה-משה סי' תשנ"ו, אליה רבה סי' תקס"ו ס"ק ב] שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שמה שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלה לקדושה ממש - 'שערי המועדים' אדר, עמ' קמה.

"בשעה מאוחרת"²⁸. סדרה: וידבר וקטורת, אנא בכוח, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיח, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש. מפטיחים "דרשו ה' בהימצאו" (ישעיה נהו, - נו, ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש, תפילת שמונה-עשרה²⁹.

במנחה אומר גם היחיד 'ענגו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע". אם שכח (וכבר אמר שם ה' דסיום הברכה), אומר בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור', קודם 'יהיו לרצון' האחרון. הש"ץ אומר כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'.

הנוהגים נשיאת-כפיים בכל יום, נושאים כפיהם גם בתפילה זו³⁰, רק אם התפילה היא לאחר פלג המנחה (היום באזור המרכז: 3:43). וכשאין נושאים כפיים, אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

תחנון, 'אבינו מלכנו', קדיש תקבל, עלינו, קדיש יתום, אל תירא, אך צדיקים²⁹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג מחדש את המנהג הישן (שמקורו במשנה), לומר 'דברי כיבושין' אחרי מנחה דתענית-ציבור: "כראי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד

28) ספר-המנהגים עמ' 48 ובערה (מליקוטי-דבורים כך א עמ' 216. ושם: "לא אחרי השקיעה, אלא בשעות המאוחרות, למשל בשעה 8 בשבעה-עשר בתמוז ובשעה 7 בתשעה באב" והוא לערך עד כחצי שעה לפני השקיעה שם). וזאת ע"פ הגמ' (תענית כו, ס"ב). הובאה להלכה בשו"ע אדמוה"ז סי' קכט ס"א), שבתעניות "שאינן בהן נעילה" נוהגים להתפלל מנחה רק "סמוך לשקיעת החמה".

29) לוח כולל-חב"ד.

30) שם (שלא כמנהג חסידי פולין וכו') בארה"ק כיום שאינם "כ"ל כלל בתפילה זו - לוח 'דבר בעיתו'. מסתבר שנמנעו מזה כיוון שרגילים להתפלל מנחה באיחור. וע' כף-החיים שם ס"ק ד). ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספדים שלא לישא כפיים אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף-החיים שם ס"ק ז, ע"פ הב"ח, שזהו פני 'סמוך' שבגמ' הנ"ל, ע"ד 'סמוך למנחה'. וראה ליקוטי-יוסף ח"ה - מועדים עמ' 550 וש"ץ, ונעטיגבריאלי הל' בן-המצרים פ"ג ס"ו וש"ץ), ולא כהמשכנים המקילין מפלג המנחה ואילך. כן הובאו בספרים הנ"ל שם דעות אודות אמירת הש"ץ או"א ברכנו לפני הזמן הראוי לנ"כ, ולכאורה בזה אין להקפיד כ"כ, ראה בשו"ע אדה"ז סו"ס קטט מהרמ"א שם.

"שובה ישראל עד ה' אלוקיך", והכן עצמך לקבל פני משיח!

בדורנו זה, עיקר ההדגשה בתענית דעשרה בטבת היא בעניין
ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני-ישראל על-ידי
הדגשת מעלת כל-אחד-ואחד • כולל ובמיוחד, חיזוק ועידוד
על-ידי האמונה בביאת המשיח וביטחון גמור ש"הנה זה (משיח
צדקנו) בא!" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שהוא מלשון "עזר וסיוע", כמו "סומך נופלים" – בה בשעה שמדובר אודות המצור על ירושלים, התחלת (שכולל כל ההמשך ד) החורבן והגלות! ויש לומר הביאור בזה:
בפסוק זה (ביחזקאל) – שעיקרו (לא סיפור המאורע, שכבר סופר לפני-זה, במלכים וירמיהו, אלא) כתיבת המאורע לדורות, "כתב לך את שם היום הזה את עצם היום הזה" – נתבאר התוכן (הפנימי) דכללות עניין החורבן והגלות, שאינו (עונש לשם נקמה חס-ישראל) אלא כשביל עלייה גדולה יותר, שזהו התוכן ד"סמך... אל ירושלים", מלשון "סומך נופלים" – שיתוסף בירושלים (שרומז גם על בני-ישראל) עילוי גדול יותר ויותר שלא בערך לגבי המעמד ומצב שלפני-זה.

וזהו גם הפירוש ורמז ד"סמך מלך בבל אל ירושלים" – שגם הפעולה דמלך בבל, נבוכדנאצר הרשע, שעשה מצור על ירושלים ("הביאה במצור ובמצוק"), היא עזר וסיוע ("סומך נופלים") לישראל, כי, מלך בבל ונוסף לכך שמצד עצמו אינו יכול לעשות מאומה כיוון שאינו אלא "כגרון ביד החוצב"⁸ אינו יכול לעשות מצור על ירושלים.

(7) ובהדגשה יתירה בלשונו של הרמב"ם – "סמך מלך בבל נבוכדנאצר הרשע על ירושלים והביאה במצור ובמצוק".
(8) ראה סהמ"צ להצ"צ מצוות מילה פ"ג. ד"ה מים רבים

א. "בחודש העשירי בעשור לחודש... סמך מלך בבל אל ירושלים",¹ ובלשון הרמב"ם,² "עשירי בטבת שבו סמך מלך בבל נבוכדנאצר הרשע על ירושלים והביאה במצור ובמצוק" – המאורע הראשון שהביא להשתלשלות המאורעות דשאר הצומות הקשורים עם החורבן והגלות ("ז' תמוז – שבו הובקעה העיר, ותשעה באב – שבו נחרב בית-המקדש, וצום גדליה – שבו נהרג גדליה ונכבה גחלת ישראל הנשארת כו'), ולכן יש בו חומר לגבי שאר התעניות, ש"אפילו³ היה חל בשבת לא היו יכולין לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בו: בעצם היום הזה"⁴.

וצריך להבין:
למה נאמר בכתוב זה⁵ (והועתק ברמב"ם)
"סמך" מלך בבל אל ירושלים", "סמך" דייקא, ועוד.

- (1) יחזקאל כד, א.ב.
- (2) הל' תעניות פ"ה ה"ב.
- (3) אבוררה הל' תעניות, הובא בכ"י לטווא"ח סתק"נ.
- (4) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה עמ' 267 ועוד.
- (5) דלא כבשאר הכתובים: "בא נבוכדנאצר מלך בבל... על ירושלים" (מ"ב כה, א. ירמיה נבד).
- (6) שמכל הפסוקים בחר להביא הפסוק שבו נאמר הלשון "סמך", אף שלא מעתיק לשון הכתוב, כי אם, בשינוי והוספה.

אבותינו, אבן הראשה / א-ל מלך / אבותי כי בטחו¹³ / א-ל מלך / זכור רחמיך¹⁴ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו¹⁵ / הרשענו ופשענו¹⁶ / משיח צדקך / א-ל רחום שמך / עננו ה' / עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני¹⁷ / 'אבינו מלכנו' הארוך¹⁸, וכו': 'ברך עלינו שנה טובה'; 'זכרנו ל... [ולא 'זכרנו בספר'¹⁹] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:
קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים²⁰.
מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה²¹.

(13) פיוט מסוג 'פזמון'. בסוף 'פזמון' 'ברובם המכריע של סליחות הנדפסות – חוזרים חלק מחרוזת הראשון בין חרוז לחברו' ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (הערה 4 ב'ליקוט טעמים ומקורות' ה"ל), אך במראות-קודש מעשרה בטבת תשמ"ט ברור שהרבי חזר את כל החרוז הראשון בין בית לבית.

(14) סידור תהילת ה' עמ' 347. וצ"ל בו "פגדנו בישועתך" בלא ו', כבפסוק, וכן נדפס בסליחות – מנהג חב"ד.

(15) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבו' ולא עד בכלל. אחרי "אתה תענה, ה' אלוקינו" סוגרים הארון.

(16) מדלגים "אור... אשמנו... סרנו..." כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה.

(17) במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן תפילה זו בסיום הסליחות (ספר-הניגונים, ניגון רמז).

(18) כולו יחדיו ש"ץ וקהל מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים, ניגון ו).

בסידורי תורה-אור ותהילת ה', ובשנים האחרונות גם במחזור השלם, נדפס: **זְכוּיּוֹת**, וכו"ה בלוח התיקון לסידור תו"א, נ"י. תש"א. ואילו במחזור השלם מהשנים תשל"ג-ה: **זְכוּיּוֹת**. וראה סידור 'עבודת ישראל' עמ' 110, ערוך השלם ערך ז' אך ב' בסופו, ועוד.

(19) ספר-המנהגים עמ' 45. וראה אנ"ק כ"ק אדמו"ר ח"ב עמ' קסג. קובץ 'גדיל תורה' ברוקלין, גלין נח עמ' קלו.

(20) ספר-המנהגים שם. ושי"ן.

(21) שו"ע סי' תקס"ו ס"ו בשם יש מי שאמר, והובא למעשה בשו"ת צמח-צדק (שער המילואים ח"א סי' י, ובמהדורת תשנ"ד או"ח סי' ק). במשנ"ב ס"כ כ הביא מסידור דרך-החיים דה"ה למי שאין בדתו להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שהגרי"א פרי"ט סי' ט רק במקום צורך גדול, ובשו"ת שואלי-ומשיבים תנייג ח"ב סי' נח ושו"ת אפרקסא-דעניא סי' עז מקילין בכלל, ולכאורה כן משמע משו"ת צמח-צדק הנ"ל המביא לצירוף גם ז' שאכלו פחות מכשעור" שהרי מדובר

אומרים אותן בעמידה¹⁰, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו.
המנהג לאומרון אחרי שמונה-עשרה, בסדר דלהלן¹¹:

אשמנו / א-ל אך אפים / נפילת אפים / כי עם ה' / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אזכרה / א-ל מלך¹² / אלקים באר גויים / כרחם / אלוקינו ואלוקי

אם חלה ברית-מילה היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, ואף בחתן בז' ימי המשתה (ואף ביום חופת) אף שאין אומרים תחנון, אומרים סליחות ויודיו כרגיל. וי"א שהחתן ובעל הברית עצמם לא יאמרו סליחות (ראה השלמה לשו"ע אדה"ז סי' קלא ס"ז, נדפסה בסוף ח"א עמ' 357). אמנם היתה בזה הוראה כדלהלן:

"ימי הסליחות של שנת תשי"ד היו בתוך שבעת ימי המשתה שלי. במוצש"ק סליחות, לפני אמירת הסליחות אמר לי כ"ק אדמו"ר: כל הסליחות תאמר בביהכ"ס ביחד עם הציבור, אבל כשנגיע לתחנון [כנראה הכוונה ל"ואמר דוד... יבושו רגעי" או תצא מבית הכנסת כבדי לאפשר לציבור לומר תחנון, ואתה לא תאמר, וכשיגמרו התחנון תוכל לחזור לביהכ"ס ולהמשיך אמירת הסליחות עם הקהל. וכן נהגו אח"כ כל השנים..." (הרה"ח ר"ל ש"י גרונר). ולכאורה ה"ה לסליחות דת", אלא שכאן אין 'תחנון' וא"צ לצאת, וה"ה לבעל ברית.

לענין 'אבינו מלכנו', חידש הרבי שאמירתו תלויה בתחנון ('אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' ל, משיחת ו' תשרי תשל"ה. וכן נדפס בסידורי תהילת ה' משנת תשל"ח ואילך בשוליה-הניגולין לפני 'למנצח יענק'. וצ"ע שבישיחות-קודש **תש"מ** ח"א עמ' 865 מסופר, שבצום גדליה תש"מ ה' חתן במניין של הרבי ולכן לא אמרו סליחות, וכשעמדו לומר קדיש אחר שמוע' הורה הרבי לומר 'אבינו מלכנו', עיי"ש. ואולי היתה זו הוראת-שעה. ראה גם 'אוצר' שם עמ' קס ט"ט. 'התקשרות' גיליון שלא עמ' 18.

(10) מובא עמ' קצור של"ה.

(11) ע"פ לוח כולל-חב"ד, ספר-המנהגים עמ' 53, וליקוט טעמים ומקורות מ"כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנדפס בסוף 'סדר הסליחות על-פי מנהג חב"ד'.

(12) בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' – נדפס בו **כְּמוֹ שְׁהוֹדַעְתָּ**, וכן צולם בסידורי תהילת ה' הישנים (וכ"ה בסליחות שבסידורים: סידור ונציא רפ"ד (סה, ב), סידור הארזי"ל לר' אשר (ק, א), יעב"ד, עבודת ישראל ואוצר התפילות). ואילו במחזור השלם וב'סליחות – מנהג חב"ד' (כבסידור הארזי"ל לר"ש מרשקוב (קד, א)), נדפס תמיד **כְּהוֹדַעְתָּ**. בגיליונות קודמים של לוח זה כתבנו לתקן זאת גם בסליחות שבסידורים, וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים בהוצאת קה"ת ארה"ק, אך העירונו שבהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בבירור "כמו שהודעת" (התזת השי"ן) במבטא רבינו ניכרת למדי, ויש לבדוק בשאר התעניות.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ויגש

ט' בטבת

שחרית. קריאת התורה: לשלישי, מסיימים: "ותחי רוח יעקב אביהם" (מה, כז),¹ לרביעי: "איתו מצרימה" (מו, ז), לחמישי: "הבאה מצרימה, שבעים" (מו, כז).²

יום ראשון

עשרה בטבת

תענית ציבור³

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר⁴. השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה בפירוש לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם רגיל לשתות בקומו, אין צריך להתנות לשתיה⁵.

1 'התועדויות' תשמ"ז ח"ג עמ' 175 (בלתי מוגה).

2 כך קרא הבעלקורא אצל הרב, הרה"ח ר' מרדכי שוסטרעמאן ע"ה, כנדפס בחומש 'תורה תמימה' (ההפסקים וכד' הודפסים שם הם כמנהג ישראל ברוסיה בשעתו. בחומש זה השתמש הרבי לשמיעת קרה"ת וקריאת ההפטרות), וכ"ה בחומשים הרגילים ובס' חת"ת.

3 יום זה הוא התחלת המצור על ירושלים, שהוא המקור לכל הצרות והגלות, ולכן ישנה בו חומרא לגבי שאר הצומות (ראה ליקוטישיחות כרך כה עמ' 267. כרך ט"ו עמ' 420 הערה 78 ושי"ג). ומידה טובה מרובה, שכן הוא גם בנוגע לחלק הטוב ד'אתהפכא שחוכא לנהורא" דיום זה, הן העניין המשותף בכל הצומות, והן העניין הטוב שבמאורע הפרטי דעשרה בטבת, 'סמך' מלשון 'סומך נופלים', שמודגשים בעשרה בטבת יותר מאשר בשאר הצומות - ליקוטישיחות כרך כה עמ' 464.

4 סידור אדה"ז 'סדר ספירת העומר' (שהצום מתחיל בעלות השחר). וראה הנסמך ב'התקשרות', גיליון רפב עמ' 18 הע' 4.

5 שו"ע סי' תקס"ד ונו"ב. בכ"החיים שם סי' ק ז אוסר זאת

עלות השחר באזור המרכז לדעה המקדימה: 4:35.

קטנים שיש בהם דעת להתאבל על ירושלים, מאכילים אותם מאכלים פשוטים, ולא יאכלו מעדנים⁶.

שחרית: הציבור אומר 'ענגו' רק במנחה, אבל הש"ץ אומר 'ענגו' גם בשחרית (בחזרת הש"ץ) בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', "אם יש בבית הכנסת אף רק שלושה מתענים"⁷. ואם אין, אומרו ב'שומע תפילה'⁸.
סליחות⁹:

משום אכילה לפני עלות השחר, אבל באג"כ כ"ק אדמו"ר ח"ג עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל עלפי הזוהר, מותר לכל הדיעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה.

6 ראה משנ"ב סי' תקנ"ג ס"ק ה, כף החיים שם סי' ק ט ונטע"י גבריאל בין המצרים (ח"א) פ"ו עמ' סח, וש"נ.

7 ספר-המנהגים עמ' 45, וש"נ לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח"ד צדק או"ח סי' תקס"ו ולשו"ת שלו שער המילואים סי' ח. בשו"ת שם דן לומר ענגו אף בלא "שבעה שאכלו פחות מכשיעור" האמורים שם, ובפסקי-דינים (שנכתב אח"כ) הורה כן למעשה, ואף באג"כ כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חט"ז עמ' שיג ובהגהותיו ללוח כולל-חב"ד תש"ז (ראה לוח זה ביום תענית אסתר) מעתיק הרבי רק "ג' מתענים" ללא איזכור ה"שבעה שאכלו" כלל [וכן הורה בעל תה"ד - הובא בס' לקט-יושר] (וראה 'התקשרות' גיליון לג עמ' 18).

8 משנה-ברורה סי' תקס"ו ס"ק יג.

9 סידור תהילת ה' (הישן) עמ' 356. ה'סליחות' שם (צילום מסידור 'תורה אור') מתחילות ב'סלח לנו', 'א"ל ארץ אפים' (וראה התיקון בסידורים אלו עמ' 344 על הנדפס בס' ת"א בעבר, עד כולל מהדורות תשמ"ז עמ' 372). אולם לפי מנהגנו הן נאמרות בהשמטות המתחייבות מהוראות כ"ק אדמו"ר מהר"י"צ, כמבואר בס' המנהגים עמ' 52. וראה בסידור תהילת ה' החדש.

כביאת המשיח וביטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹⁰, וההוספה בהכנה לכיאתו על-ידי התשובה וקיום התורה ומצוות, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹¹, "שובה ישראל עד ה' אלוקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממש"¹².

ב. ועניין זה (הרגשת מעלתם של ישראל ואהבת הקב"ה אליהם, והאמונה בכיאת המשיח) מודגש בכללות ההנהגה דיום התענית (כולל ובמיוחד עשרה בטבת, שהוא הראשון (בסדר המאורעות) לד' התעניות) - בקריאת התורה, בהפטרות ובתפילה:

בקריאת התורה:

ביום התענית קורין בתורה¹³ (בשחרית ובמנחה) י"ג מדות הרחמים, שעל זה ביארו ופירשו חז"ל¹⁴ "מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח ציבור והראה לו למשה סדר תפילה, אמר לו כל זמן שישראל חוטאים יעשו לפני כסדר הזה"¹⁵ ואני מוחל להם, "ברית כרותה ליי"ג מדות (אם יזכירם ישראל בתפילת תעניתם) שאינן חוזרות ריקם, שנאמר¹⁶ (בהמשך קריאת התורה דיום התענית) הנה אנוכי כורת ברית".

וסיום וחזרתם הקריאה: "נגד כל עמך אעשה

16 שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח, ב).

17 אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך, שעז ואילך, תח ואילך ועוד.

18 'היום יום' - ט"ז טבת.

19 נוסף על אמירתו בציבור בתפילה (בשחרית ובמנחה), כבכל יום שאומרים תחנון, ועאכו"כ ביום התענית, שמעלת היחיד היא כמו מעלת הציבור (כמובן מ"ש בהפטרות "דרשו ה' בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב" שביום התענית הקב"ה "מצוי" ו"קרוב" גם להיחיד, כמו בעשרת ימי תשובה (ר"ה יח, א, וש"נ)). וביתר שאת וביתר עוז בציבור.

20 ר"ה יז, ב.

21 ומנהג ישראל שלפני השליח-ציבור (בעל-קורא מכריזים כל הקהל - כל יחיד ויחיד - י"ג מדה"ר בקול רם, ואח"כ חוזר גם השליח-ציבור.

22 תשא לד, י.

ירושלים היא עירו של הקב"ה, "עיר אלוקינו"⁹, "קריית מלך רב"¹⁰, ועיר הבירה של בני-ישראל, "קריית חנה דוד"¹¹, בניו של הקב"ה, ומובן וגם פשוט, שמלך בכל אינו יכול לפגוע חסיושולם אפילו בחומת ירושלים, ועל-אחת-כמה-יחומה בירושלים עצמה, ובבית-המקדש. ובהכרח לומר שפעולתו של מלך בכל היא עזר וסיוע לבני-ישראל.

אלא שבימים ההם היה העזר והסיוע באופן שבגלוי ובחיצוניות היה מצור, עד לחורבן וגלות, כדי לתקן החטא וכו', אבל בימינו אלה, שמאז כילה חמתו בבית-המקדש, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"¹², ולאחרי כל הגזירות והשמדות רחמנא ליצלן ורחמנא ליצלן שסבלו בני-ישראל באריכות וקושי הגלות האחרון. ובפרט גזירת השואה כדור האחרון, בוודאי נעשה הצירוף והזיכוך בשלימות, "די והותר" - נעשה העניין ד"סמך מלך בכל" אך ורק באופן של טוב הנראה ונגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹³ שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשית¹⁴ לא עשיתי אלא בשבילכם... הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו "הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההרגשה בתענית דעשרה בטבת - שעניינו (ככל התעניות) "לעורר הלבבות לפתוח דרכי תשובה"¹⁵ - בהעניין ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני-ישראל על-ידי הדגשת מעלתו של כל-אחד-ואחד מישראל, ואהבת הקב"ה אליו באיזה מעמד ומצב שהוא, שלכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו עד עתה, יכול וצריך לקיים תורה ומצוות בשלימות, כולל ובמיוחד - החיזוק והעידוד על-ידי האמונה

תשי"ז פ"ד. ובכ"מ.

9 תהילים מח, ב.

10 שם, ג.

11 ישעיה כט, א.

12 תניא רפ"ו.

13 ול"ש ישעיה רמו תצט.

14 כולל גם הפעולה דמלך בכל שאינו אלא כגרון ביד החוצב בו.

15 רמב"ם הל' תעניות רפ"ה.

שאינן האב ואומר קדיש על בנו.

כך שמעתי מפי הרה"ג הרה"ח וכו' הרב זלמן-שמעון דבורקין ע"ה, שהאב - אפילו אם אין לו הורים, אינו אומר קדיש על בנו, אלא מי שהוא אחר.² וכן הורה במקרים כאלה - היל"ת - ומסיימים בטוב.

הרב יהודה-לייב גרונר, ברוקלין, נ"י.

תיקון טעות - נשיאת כפיים³

בריון בעניין נשיאת-כפיים באה"ק בכל יום (שנרפס ב'התקשרות' גיליונות תרי"ד-תרכ"ה) בגיליון תרכ"ג עמ' 18 ס"ג, נאמר: "ואף היה מענה ביחידות להרה"ג הרה"ח ר' יעקב שי' הכהן כ"ץ, ראש ישיבת תומכי-תמימים בכפר-חב"ד, לשאת-כפיים בכל יום, כפי שנהג אביו ז"ל". הדברים נמסרו לנו על-ידי בן-משפחה, אבל בעל המעשה בעצמו מכחיש זאת לחלוטין: לא שאל ולא נענה כלל בקשר להנהגתו.

ומעשה שהיה כך היה: בהיותו בבית חיינו בחודש תשרי תשכ"ד, קיבל מכתב אקספרס מיישיבת 'תורת אמת' בירושלים ת"ו, שביקשו ממנו לשאול את הרבי כיצד לנהוג בנשיאת-כפיים בתפילת נעילה ביום-הכיפורים כשמתפללים לפני השקיעה, כי היו בזה ויכוחים רבים שם במשך השנים. השאלה היתה, האם האמור במנהגים שב'מחזור-השלם' "אין נשיאות-כפיים, אפילו עוד היום גדול" הוא רק לבני חו"ל,⁴ אבל בני ארץ-ישראל הנהגים לשאת-כפיים בכל תענית-ציבור במנחה,⁵ עליהם לשאת-כפיים גם בנעילה⁶ - או שהכוונה גם לבני ארץ-ישראל. הרב כ"ץ הכניס את השאלה למזכירות, וכשננס ליחידות אמר הרבי שהוא מתפלל ששואלים שוב, שהרי כבר שאלוהו על כך מזמן וענה להם, אך מכיוון ששואלים שוב - יענה שוב, שכבר מימי כ"ק אדמו"ר האמצעי קיים יישוב של חסידי חב"ד באה"ק, ומן הסתם היו ביניהם גם כוהנים, ויש לברר אצל זקני אנ"ש באה"ק כיצד נהגו בזה מזמן,⁷ וכך ינהגו. עד כאן דברי הרבי.

הגר"י כ"ץ אמר לנו, שלא ידוע לו על בירור כלשהו שנעשה בזה, או על הנהגה שנקבעה מאז בירושלים ת"ו. ולמעשה אמר, שאצלו בבני-ברק (כאשר יוצא להתפלל נעילה מוקדם, כי בדרך-כלל מגיעים בתפילה לנשיאת כפיים רק אחרי השקיעה?) אין עולים אז לדוכן.

הרב יוסף-שמחה גינזבורג, רב אזורי עומר

(2) אך עדיין צ"ע, איך להתאים הנהגה זו לדבריו המפורשים של הרבי במכתבו, שעדיפה אמירת האב דווקא.

(3) תיקון זה - בעקבות הפירסום בקובץ 'הערות הת' ואנ"ש של ישיבת תורת'ת כפר חב"ד, גיליון רכד עמ' 47, ולאחר שיחת-טלפון עם הגר"י כ"ץ בנדון.

(4) במקורי עמ' 435, ובחדש עמ' 573. ולפניכן בס' המאמרים תש"ט עמ' 23 (במספור הראשון) ועמ' 233. ולאחר-מכן בס' המנהגים עמ' 59.

(5) שגם בחו"ל היו בה מנהגים שונים אם נ"כ בנעילה דיו"כ, שהיא בשמחה לפני היציאה מביה"כ כמו במוסף דיו"ט, כמובא בשו"ע אדמו"ר הזקן סי' קכח סעיף ו, ולמעשה אין נ"כ אפילו עוד היום גדול כמובא שם בס' תרכ"ג ס"ח מהרמ"א, ועיי"ש באחרונים (שהכוונה אפילו בעוד היום גדול, בגלל שלרוב נהגו להאריך עד הלילה, ראה במשנה ברורה שם ס"ק ט"ב מ"ח, א"ר ופרמ"ג ובפשוטות זו גם כוונת אדה"י). ולכאורה טעם זה שייך גם באה"ק (וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי, עמ' רלט-רמ).

(6) כמ"ש בשו"ע אדמו"ר סי' קכט ס"א, כיוון שהיא "סמוך לשקיעת החמה". מנהג רוב החסידים באה"ק (ולחצי חב"ד ובעליא) שאינם נ"כ בתענית ציבור (לוח 'דבר בעתו' צום גדליה. השנה ס"ע 112) אולי גם מפני שלמנהגם, לרוב מגיעים לנ"כ באיחור.

(7) כנדפס עד היום בלוח כולל-חב"ד.

(8) לכאורה, ע"פ המובא בהערה 5, אם תמיד נהגו לאחר את תפילת נעילה - ברור שגם לא נשאו בה כפיים, וראה להלן הערה 9. ואולי זאת גופא צריך לברר, האם היה מנהג בעבר להקדים את זמן תפילת נעילה כמנהג הספרדים.

(9) ממה שלא הפנה אותו הרבי ללוח כולל-חב"ד (שלכאורה הכתוב בו נובע ממה שנהגו אנ"ש באה"ק בדרות שעברו), יש ללמוד לכאורה שלמרות שהרבי עבר על הלוח, הנה לא כל הוראה דשם חתומה "בחותר המלך" (ועל-דרך המענה בקשר לדיוק תרגום שם 'אד-ני' לאנגלית ב'סדר ברכות ותפילות' שהוציא הרבי במסגרת המל"ח, שבו כתב הרבי במפורש שאינו אחראי על כל פרט). ראה 'פרדס חב"ד' שבעהרה הבאה.

(9) ולכן גם בירושלים אין נ"כ למעשה, 'פרדס חב"ד' גיליון 16 עמ' 123.

נפלאות²³ אשר לא נבראו בכל הארץ וככל הגויים וראה כל העם וגו'²² - נפלאות אראנו".

בהפטורה:

בהתחלת הפטורה היום התענית נאמר²⁴ "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", שהקב"ה "מצוי" ו"קרוב" לכל-אחד-ואחד מישראל, כולל זה שאומרים לו "יעזוב (לשון עתיד) רשע דרכו גו"²⁵, וכיודעו שהקב"ה "מצוי" ו"קרוב" (גם) אליו, אזי יעזוב רשע דרכו גו' וישב אל ה' וירחמהו כי ירבה לטלוה".

וממשך בכתוב²⁶ "כי לא מחשבותי מחשבותיכם

משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות":

דבריו של הקב"ה ("כה אמר ה'") לעורר את ישראל לקיום התורה-ומצות ("שמרו משפט ועשו צדקה") אינם על-ידי איומים רחמנא ליצלן ורחמנא ליצלן של עונש, אלא, "שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות", כלומר, כיוון שתיכף ומיד באה הגאולה האמיתית והשלימה, צריכים להתכונן אליה על-ידי זה ש"שמרו משפט ועשו צדקה", ולכן, "אשרי אנוש יעשה זאת גו' שומר שבת מחללו ושומר ידו

דבריו של הקב"ה ("כה אמר ה'") לעורר את ישראל לקיום התורה-ומצות ("שמרו משפט ועשו צדקה") אינם על-ידי איומים רחמנא ליצלן ורחמנא ליצלן

ולא דרכיכם דרכי נאום ה'":

אם יבוא בשר ודם ויאמר שצריכים לומר לרשע דברים קשים, לעשות את חשבון העוונות ולהסיק שהעונש על זה הוא כך וכך - אומר הנביא בשמו של הקב"ה "לא מחשבותי מחשבותיכם", "אין שוקלין (חשבון העוונות) אלא בדעתו של א-ל דעות והוא היודע כו'", ולא על-פי דעתו ומחשבתו של בשר ודם: "ולא דרכיכם דרכי", דרכיו של הקב"ה, "אב הרחמים", הם "דרכי נועם ודרכי שלום", בספר והמשך הפטורה - "כה" אמר ה' שמרו

(23) "פירוש למעלה מן הטעם ודעת, וכמו שאמר דוד ליהונתן נפלאות אהבתך וגו', כי ע"י יגמה"ר שהמשך משה רבינו ע"ה נעשה כביכול כריתת ברית והתקשרות להקב"ה עם ישראל לעורר את האהבה, וסלחת כו', שלא יהיו עוונותיכם מבדילין כו' כי חלק ה' עמו" (לקו"ת ניצבים מד, ב).

(24) ישעיהו נה, ו.

(25) שם, ז.

(26) שם, ח.

(27) להעיר מהמשך הפטורה - "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון" (שם, יב).

(28) שם, נ, יא.

מעשות כל רע"²⁹ - שגם הדרך ל"סור מרע" היא על-ידי הדגשת הטוב והחיוב שבדבר, "אשרי אנוש יעשה זאת וגו'".

וסיום הפטורה בעניין הגאולה - "הביאותים אל הר קודשי ושמתים בבית תפילתי עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי³⁰, לא רק באופן ד'ונשלמה פרים שפתינו³¹, אלא גם (ובעיקר) הקרבת הקורבנות כפשוטם, וחותרם: "נאום אד' ה' מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עלי לנקבציו"³², שגם אלה שהם "נדחי ישראל" (ברוהניות) מקבצם הקב"ה, ולא רק בתור חלק מכלל ישראל ("נדחי ישראל"), אלא גם הקיבוץ דכל יחיד ויחיד ("עוד אקבץ עלי לנקבציו"³³), וכמו שכתוב³⁴ "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל".

ובתפילה:

לכל לראש - בתפילה המיוחדת שמוסיפים

(29) שם, ב.

(30) שם, ז.

(31) הושע יד, ג.

(32) ישעיהו שם, ח.

(33) ראה שיחת צום גדליה תנש"א זו ס"ד.

(34) שם, כז, יב.

קדיש על בן / כיסא של אליהו / נשיאת כפיים

האם האב אומר קדיש על בן

אודות השאלה אם האב שאין לו הורים יאמר קדיש על בנו שנפטר רח"ל בלא בניס (שנידונה ב'התקשרות' גיליון תרמד):

הנה שיחה בפי הבריות שאין האב אומר קדיש כלל על בנו שנפטר. אכן מצאתי בשו"ת חלק לוי (להגאון רבי מנחם פאללק אב"ד סערענטשן) סי' קל"ג שכתב וז"ל: הנה ראיתי נוהגין שאב שמת לו בן ל"ע האב יאמר אחריו קדיש, כשעושה מניין בביתו בתוך השבעה אם רשאי לעבור לפני התיבה עיי"ש. מוכח שהמנהג שהאב אומר קדיש.

וכן ידעתי שכן דעת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, וכן ידעתי שהרה"ק בעל אהבת ישראל מוויז'ניץ זי"ע אמר קדיש על אחד מבניו שנפטר בחייו, ואילו הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע לא אמר קדיש על בתו שנפטרה שלא הניחה אחריה זרע של קיימא.

וראה בשו"ת חזון נחום סי' ק"כ שאם שוכר לאחר לומר קדיש במקומו חשיב כאילו הוא בעצמו אומר קדיש, וכ"כ בשו"ת יד יצחק ח"ב סי' ע"ה וע"י עיי"ש.

ולמעשה אם האב מרגיש שקשה לו לומר קדיש מחמת גודל הצער ל"ע, ישכור שליח שיאמר קדיש בשביל בנו. ואם יש לו כוח, יאמר האב.

והשי"ת יעזור שלא יצטרכו שאלות כאלה ובמהרה בימינו נזכה להבטחת הנביא "הקיצו ורננו שוכני עפר".

הרב גבריאל ציננער, מחבר ספר נטעי גבריאל, ברקלין ניו-יורק

כיסא של אליהו וקדיש' עלידי האב

זה עתה ראיתי את חוברת 'התקשרות' לפרשת תולדות שנה זו, ובו מאמר עלי-דבר כיסא אליהו (גיליון תרמ"ד עמ' 13). אבקש להעיר:

א. לפלא שלא הובא הנדפס בספר-השיחות 'תורת שלום' עמ' 78 ואילך על-דבר ברית-המילה של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, מרשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ששמע זאת מאביו הרבי נ"ע, ושם (עמ' 79 טור א): "וכ"ק אדמו"ר - ה'צמח צדק' - היה צריך להיות סנדק, וישב על כיסא אליהו".

הרי מפורש שהיה רק כיסא אחד, וזה מתאים לדברי הרבי במכתבו שהובאו שם, שקרוב לוודאי שכשהיה נוכח בברית מילה שהיה כ"ק מו"ח אדמו"ר סנדק בווארשה לא היה אלא כיסא אחד.

ב. בנוגע לקדיש על בן (שם, עמ' 15) - כותב ששמע בשם הרה"ג הרה"ח ר' יעקב לנדא ע"ה שנוהגים

הערות המערכת:

1) לא ברור מה הראיה משם - הרי זה ממש כמו שאומרים בנוסח הברית מילה "זה כסא של אליהו הנביא" והכוונה (להנהגים בשני כסאות) לשני הכיסאות המכוסים יחד, שנעשו כמו כסא אחד.

נושא עוון ועובר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא": "לשארית נחלתו", "אותם שישארו מחבלי המשיח"⁴⁵ (ובסגנון שלעיל: "אור מוצל מאש") - "אינו עומד על הפשע להשיג בו לשלם עליו גמול, אלא עובר על הפשע והולך להלאה כאילו לא יראנה"⁴⁵ "אותם שיישארו בבוא הגואל ... אף-על-פי שיהיו חייבים שלא יצאו מהגלות לרוע מעשיהם שעשו, לא יפנה לעד אל מעשיהם, כי חפץ חסד הוא... וחסדו יגבר על חטאיהם כשיגיע זמן הגאולה"⁴⁶.

ועל-אחת-כמה-זוכמה לאחר ש"כלו כל הקיצין", וגם עשו תשובה, הרי בוודאי התייבך ומיד צריך-להיות קיום בקשת בני-ישראל "פדה אלוקים את ישראל מכל צרותיו"⁴⁷.

ונוסף לזה, גם בהתפילה שמתפללים בכל יום (שבוים התענית, "יום רצון לה"⁴⁸), ניתוסף בה עילוי גדול יותר⁴⁶) - הנה:

תפילת העמידה (עיקר התפילה) היא באופן של סמיכת גאולה לתפילה⁵⁰ (ע"ד העניין ד"סומך נופלים"),

והתחלתה במעלתם של ישראל - החל מההקדמה "אר"⁵¹ שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך"⁵², שהקב"ה הוא הפותח שפתי של האדם, ועד "שה"⁵³ מדבר

ביום התענית - אמירת הסליחות (וכן ברכת עוננו³⁵), שבהתחלת הסליחות דעשרה בטבת אומרים הפסוקים "כי עם ה' החסד והרחבה עמו פדות"³⁶ "פדה אלוקים את ישראל מכל צרותיו"³⁷, "והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו"³⁸.

והביאור בסדר הפסוקים כמו שנקבעו בהסליחות בסדר זה דווקא - שב' הפסוקים "כי עם ה' החסד גו' והוא יפדה את ישראל גו'" אינם נאמרים בסמיכות זה לזה, כסדרם בספר תהילים, אלא מפסיקים ביניהם בפסוק "פדה אלוקים את ישראל מכל צרותיו" - שמבקשים מהקב"ה (ובטוחים שהקב"ה שהוא "שומע תפילה" ימלא הבקשה) שתחילה יפדה את ישראל מ"כל צרותיו"³⁹, ולכל לראש מהצרה הכי גדולה והגלוּת, ואחר-כך "והוא"⁴⁰ יפדה את ישראל מכל עונותיו", היינו, שיגאל את ישראל (אפילו) לפני שיעשו תשובה⁴¹, "גם העוון לא יעכב הגאולה כי הוא יפדה את ישראל מן העונות"⁴².

ובלשון הכתוב בפסוקי "מי א-ל כמוך"⁴³ (שמכוונים כנגד י"ג מדה"ר"⁴⁴) - "מי א-ל כמוך

35) שבה מבקשים "אל תפן אל רשענו... היה נא קרוב לשועתנו... טרם נקרא אליך עוננו".

36) תהילים קלז.

37) שם כה, כב.

38) שם קל, ח.

39) ויש לומר, שזהו גם הפירוש בפסוק "כי עם ה' החסד והרחבה עמו פדות" - "הרבה גו' פדות" דייקא, כלומר, פדות מכל הצרות, ולכל לראש מצרת הגלות (דאל"כ אין זה "הרבה גו' פדות") ואח"כ "והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו". ככפנים.

40) "והוא" (לשון נסתר) דייקא, כי, סדר זה (הפרייה מהגלות ואח"כ הפרייה מהעונות) הוא מצד דעתו ומחשבתו של הקב"ה, ש"לא מחשבותי מחשבותיכם", בהעלם (לשון נסתר) מדעתו ומחשבתו של בשר ודם.

41) ראה איכ"ר בסופו (פ"ה, כא): "אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע, שלך הוא, השיבנו, אמר להם, שלכם הוא, שנאמר שובו אלי ואשובה אליכם נאום ה', אמרה לפניו, רבש"ע, שלך הוא, שנאמר שובנו אלוקי ישענו, לכך נאמר השיבנו ה' אליך ונשובה" (וראה גם מדרש תהילים פה, ושם מסיים: "אלא שנינו כאחד, שנאמר שובנו אלוקי ישענו").

42) מצו"ד עה"פ.

43) מיכה ז"ח ואילך.

44) זח"ג קלא, ב. סידור אדמו"ר בסדר תשליך.

45) מצו"ד עה"פ.

46) רד"ק עה"פ.

47) ולאח"ז תהיה גם התשובה בתכלית השלימות - כמרומו בדיוק הלשון "יפדה... עונותיו", ד"ל שרומז גם על פדיית העונות להוציאם מלעו"ז ולהעלותם לקדושה - "זדונות (עונותיו)", ש"עוון" הוא כמודד (יומא לוב), נעשו לו כזכויות" (שם פ"ב). ויתירה מזה: "זכויות" ממש, ועד לסוג נעלה יותר של "זכויות" (ראה דרמ"צ קפוא ואילך. ועוד).

"זכויות" (בכ"ף הדמיון) למעליותא.

48) ישעיהו נח, ת. וראה אגה"ת ספ"ב.

49) ע"ר מאור"ל (ובחיים צא, רע"א) "אטו שכת למוספין אהנאי לתמידים לא אהנאי" (בתמיה).

50) ברכות ד, ב.

51) תהילים נא, ז.

52) שהיא חלק מהתפילה - "כיוון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפילה אריכתא דמיא" (ברכות שם).

53) לקו"ת שה"ש מא, א. ובכ"מ.

אמנם השכינה הייתה צריכה לשרות על האחים, אך היא לא שרתה מפני שמכרו את יוסף, ועל-ידי כך גרמו שנסתלקה שכינה מיעקב אביהם (ראה פירוש רש"י בפסוק כז); לכן נענשו, מידה כנגד מידה, ולא שרתה עליהם רוח-הקודש גם כשכבר נתוודע אליהם יוסף.

(ליקוטי לוי-יצחק, כרך א, עמ' קצה-קצו)

עשרה חמרים נושאים מטוב מצרים ועשר אתונות נושאות בר ולחם ומזון לאביו לדרך (מה, כג)

מטוב מצרים: מצינו בגמרא ששלח לו יין ישן, שדעת זקנים נוחה הימנו... (רש"י)

מנין ששלח לו יין?

"חמר" פירושו יין, כדכתיב (דברים לב), "ודם ענב תשתה חמר", ותירגם התלמוד הירושלמי - "מן הדא יהוון שתיין כוס דחמר". וכן נאמר (תהילים עה), "ויין חמר מלא מסך", ופירש רש"י - "יין חזק". ובלשון הגמרא - "חמרא" הוא גם חמור וגם יין. וכיוון ש"חמרים" כאן חסר כתיב (בלי "ו"), רומז לנו הכתוב ששלח (נוסף על החמורים) גם יין ישן הנקרא "חמר".

(אורי-התורה בראשית, כרך ה, עמ' 1976)

* * *

מצרים נמשלו לחמור, ככתוב (יחזקאל כג) "אשר בשר חמורים בשרם", וישראל נמשלו לגפן, ככתוב (תהילים פ) "גפן ממצרים תסיע". בזה ששלח יוסף חמורים טעונים יין הוא רמז לאביו שמצרים בטלים לישראל, ויוכלו "לבררם", ככתוב (שמות יב) "וינצלו את מצרים".

(אורי-התורה בראשית, כרך ה, עמ' 1976)

* * *

המפרשים כתבו, שהיין ששלח יוסף לאביו רומז ל"יינה של תורה", שזכו לו ישראל על-ידי גלות מצרים. לפי זה יש להוסיף, שהחמורים אשר נשאו את היין רומזים שאדם חייב לקבל על עצמו עול תורה כחמור למשא, כנאמר (בראשית מט), "יששכר חמור גרם", ופירש רש"י, "סובל עול תורה כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד". זהו מה שנאמר (שם), "אוסרי לגפן עירה" - כדי לזכות ל"יינה של תורה" צריך אדם להיות כחמור למשא.

(אורי-התורה, כרך ה, דף תקפ"ט)

* * *

היין ששלח יוסף יש בו רמז לארבע הכוסות של חג הפסח, וג' הלשונות "בר ולחם ומזון" רומזים לג' מצות שעורכים בליל ה"סדר". יוסף רמז לאביו שבסופו של דבר יצאו בני-ישראל ממצרים ויחגגו את חג-הפסח במצה ויין.

(ליקוטי לוי-יצחק לזוהר, כרך ב, עמ' י"א)

בו ממש על-ידי פיו של האדם... (ש)הפה הוא רק הכלי שיומשך על ידו ויתגלה ("ופי יגיד", "יגיד הוא לשון המשכה") דיבורו יתברך⁵⁴. ולאחרי הקדמה זו מתחילים התפילה ב"אלוקינו ואלוקי אבותינו אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב", ה"אבות" דכל-אחד-ואחד מישראל, ולכן, ו"מביא גואל לבני בניהם",

וגם בהמשך התפילה מבקשים כמה פעמים על הגאולה - "ברוך אתה ה' גואל ישראל"⁵⁵, "ברוך אתה ה' בונה ירושלים", ברוך אתה ה' מצמיח קרן ישועה", "ברוך אתה ה' המחזיר שכינתו לציון". ולאחרי התפילה אומרים בנפילת אפיים

54 ולהעיר, שכיוון שבטלה תקנת עזרא שבעל קרי אסור בתפילה עד שיטבול והעמידו הדבר על הדין שמותר להתפלל בלא טבילה (שו"ע ארמוה"ז או"ח ר"ס פח) - נמצא, שהעניין ד"אד' שפתי תפתח ופי יגיד הלהתך", "שה' מדבר בו ממש". הוא גם במעמד ומצב שלפני הטהרה, מצד מעלתו של כאו"א מישראל בכל מעמד ומצב שהוא.

55 לאחר הבקשה "סלח לנו כו' ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח". "והרי ספק ברכות להקל משום חשש ברכה לבטלה, אלא אין כאן שום ספק כלל. מאחר שביקשנו סלח לנו מחל לנו, ואילו לא היינו חוזרים וחוטאים היינו נגאלין מיד. כמו שאנו מברכים בא"י גואל ישראל" (אגה"ת פ"א).

"לדוד⁵⁶ אליך ה' נפשי אשא"⁵⁷, ומסיימים בפסוק "פרה אלוקים את ישראל מכל צרותיו", ולאחרי-זה מוסיפים הפסוק "יהוא יפרה את ישראל מכל עוונותיו"⁵⁸, ובסדר זה דווקא, "פרה אלוקים את ישראל מכל צרותיו", ואחרי-כך "יהוא יפרה את ישראל מכל עוונותיו", כנ"ל.

ג. ויהי-רצון - והוא העיקר - שמהדיבור, התפילה והבקשה על הגאולה נבוא להקיום במעשה בפועל באופן של סמיכת גאולה לתפילה סמיכות ממש ללא הפסק כלל.

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת וחי - ועשרה בטבת ייחפך לשמחה - ה'תנש"א - מווגה. 'תורת מנחם - התוועדות' תנש"א, כרך ב, עמ' 126-121)

56 תהילים מזמור כה.

57 זח"ב רב, אבודרהם. סידור האריז"ל. ועוד.

58 ראה שערי-הכולל פ"א ס"ח: "בסידור האריז"ל זלקווא לא נמצא זה הפסוק בסיום נפ"א. ואדמו"ר הוסיפו* מטעם המבואר בפע"ח שער נפ"א פ"ב".

(* להעיר, שהוספת פסוק זה בסיום נפ"א נמצא גם בסידור בית-תפילה וסדר דברי הימים לה' משה זכות' אמסטרדם תע"ב.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

שירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

נקודת כל העניינים - "ודוד עבדי נשיא להם לעולם!"

העובדה שמושיח לא בא היא באשמתך!

הגם שכל אחד ואחד מישראל יודע שעל-ידי הירידה בגלות יהיה "ועבדי דוד נשיא להם" - מכל-מקום הרי ידוע הפתגם שרוצים שיהיה הכול במזומן, שיהיה "דאלאִי גלות" ויבוא "משיח נאו", ובינתיים אין רואים זה בגלוי במזומן.

אך העניין יובן על-פי מאמר אדמו"ר הזקן הידוע (שכבר נדפס), שאפילו אם צדיק אחד עושה תשובה מיד משיח בא, והרי אדמו"ר הזקן אינו נותן בזה שום הגבלות, וכל אחד ואחד מישראל יכול להיות צדיק תיכף ומיד, אם-כן, העובדה שמושיח לא בא, היא באשמתך, ואם כן זהו עניין המעות במזומן, כפשטות העניין. וכשאומרים שרוצים לראות המזומנים בכיס, הרי אין הכוונה שרוצים שיהיה בכיסו הלחם והמאכל שקונה על-ידי המעות, אלא שיהיו מעות מזומנים שיוכל לקנות בהם דבר מאכל, ואחר-כך קונה בהם לחם ונוטל ידיו ומברך ורק אחר-כך אוכלו, ועל-דרך זה הוא בענייננו, שיש בכיסו ובידו וביכולתו של כל אחד ואחד להיות צדיק ולעשות תשובה, ועל-ידי זה לקבל מיד את הגאולה, ואין צריך לזה שום עבודות, אלא הרי זה ברגעא חדא ממש... ואין צריך אלא טירחא קטנה לקחת את המזומן ולהביא על ידו את הגאולה וכו'.

וזהו תוכן נקודת כל העניינים ונקודת כל הנקודות, דנקודת כל העניינים היא שיהיה ורוד עבדי נשיא להם לעולם, ונקודת כל הנקודות היא שעניין זה יהיה בפועל ממש ובקרב ממש, בעגלא דידן.

(מאמר ד"ה "ויגש", שבת קודש פרשת ויגש, ט' בטבת תשמ"ו. 'תורת מנחם - התוועדות' תשמ"ו, כרך ב, עמ' 254)

העולם תובע שכל יהודי יעמוד במצב של גאולה

דובר ועוררו כמה פעמים לאחרונה - שלפי הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, סיימו את כל ההכנות לגאולה, ועתה יש רק "להמשיך" את הגאולה בפועל לגשמיות והומריות העולם (הומריות הנהפכת לגשמיות), בגלוי לעיני בשר.

... היום צריך רק לפקוח את העיניים ואזי יראו איך שכל העולם תובע שכל יהודי כבר יעמוד במעמד ומצב של גאולה האמיתית והשלימה.

ויש לומר, שזה גופא הטעם מדוע רואים כיום שכניישראל יכולים לעמוד בענייני היהדות בכל התוקף וזקיפות הקומה ("בעה"ב'שקייט") גם על אומות העולם - ואין הדבר תלוי אלא ברצונם - שכן היות שעומדים תיכף לפני הגאולה, שאז יתגלה בפועל איך "ועבדי דוד נשיא להם לעולם", "וידעו הגויים כי אני ה'" - משום כך משתקף הדבר בפועל במצב דורנו, כהכנה המובילה מיד לגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

ולהוסיף שזה מרומז גם ב"ויגש אליו יהודה", שברב-בכר עם הסיוע של תוקף העבודה של יוסף שברורנו - כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ישנו גם ה"ויגש אליו יהודה", משיח שיבוא בקרב ממש, "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", המגיע בסיוע ונתנית כוח של יוסף (שברורנו), "כמוך כפרעה", (פרעה דקדושה) ד"אפתרעו ואתגליין מינייה כל נהוריין".

(שבת קודש פרשת ויגש, ז' בטבת תשנ"ב. ספר הישיחות תשנ"ב, כרך א, עמ' 25)

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני... ואל יחר אפך בעבדך (מד, יח)

"יוסף" - מסמל לימוד תורה, "תלמוד".

"יהודה" - מסמל קיום מצוות, "מעשה".

"ויגש אליו יהודה" - יהודה ("מעשה") ניגש אל יוסף ("תלמוד") כדי לקבל ממנו השפעה, שהרי תלמוד נעלה ממעשה, כמאמר רז"ל (קידושין מ) "גדול תלמוד, שמביא לידי מעשה".

"ויאמר בי אדוני" - תומשך בי השפעתו של יוסף.

אולם רק עתה (בזמן עבודת הביורורים) תלמוד גדול; אבל לעתיד-לבוא, בזמן ביאת המשיח (גמר ושלימות עבודת הביורורים) תתגלה מעלת המעשה ויהיה מעשה גדול - בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה".

לכן לעתיד-לבוא מלך המשיח יהיה משבט יהודה דווקא, לא משבט יוסף.

(ספר-המאמרים תרצ"ט, עמ' 191)

* * *

"ויגש אליו יהודה" - כשיהודי ניגש אל "יוסף הצדיק" שברורו לקבל ברכתו,

"ויאמר בי אדוני" - תחילה הוא מבקש שתיכנס בו השפעתו הרוחנית של הצדיק, דבר המביא לידי קירוב וייחוד מסויים בינו לבין הצדיק. רק לאחר מכן,

"ידבר נא עבדך דבר" - הוא מבקש ברכה לעצמו בענייניו הפרטיים. אולם גם לאחר התקרבות זו עדיין הוא מרגיש את מיעוט ערכו לגבי הצדיק. לכן הוא ממשיך,

"ואל יחר אפך בעבדך" - על שהוא מבזבז זמנו של הצדיק ומטרידו בענייניו הפרטיים שהם בבחינת חסרי ערך לגבי הצדיק,

"כי כמוך כפרעה" - "פרעה" רומז למידת מלכותו יתברך (ראה זוהר חלק ב' לד), וצדיקים דומים לבוראם; כשם שהקב"ה הוא תכלית הטוב והחסד והוא סובל את כל בריותיו, כן גם הצדיק.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת ויגש תשי"א. תורת מנחם התוועדות כרך ב, חלק ראשון עמ' 161)

* * *

כשניגש יהודה אל יוסף היה מוכן למלחמה, כנאמר במדרש (רבה) כאן - "ר' יהודה אומר הגשה למלחמה, כמה דאת אמר וייגש יואב והעם אשר עמו למלחמה".

יהודה היה מוכן לסכן את עצמו במלחמה כדי להציל ילד יהודי אחד, אשר הוא היה אחראי לשלומו - "כי עבדך ערב את הנער" (פסוק לב).

ללמדך: הורים, שהם האחראים לחינוכו של כל אחד ואחד מילדיהם, חייבים למסור את נפשם בעבור ילדיהם, כדי שהם יקבלו חינוך יהודי טהור.

(ליקוטי שיחות, כרך א, עמ' 94-95)

וינשק לכל אחיו ויבך אלהם ואחרי כן דברו אחיו אתו (מה, טו)

בוהר (על הפסוק) נאמר, שנצנצה ביוסף רוח-הקודש והוא בכה על גלות עשרת השבטים (זהו ש"עלהם חסר י' כתיב, לרמז על גלות עשרת השבטים), אך אחיו לא בכו, כי לא זכו להשראת רוח-הקודש.

"שיפעל בי ובהשומעים"

"תכלית ההתוועדות היא שתביא הוספה בלימוד התורה ובקיום המצוות", אמר הרבי • "אי-אפשר לדברי אלוקים חיים שלא יפעלו פעולתם, ובפרט כשמדובר בבעלי תורה", כותב הרבי לחסיד שארגן התוועדות והתאונן שאינו רואה את השפעתן המעשית • "שתהיה הנהגת המתוועדים בדרכי נועם ודרכי שלום, ולא רק בפנימיות אלא אפילו בחיצוניות" • שביבים על התוועדות חסידית

תכלית ההתוועדות היא שתביא הוספה בלימוד התורה ובקיום המצוות, וההוספה תתחיל בסמיכות להתוועדות.
כיצא בזה אמר הרבי בהתוועדות שבת-קודש פרשת ויצא תשמ"ז (תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ז, כרך א, עמ' 576):
תכליתה של ההתוועדות - כדי ש"איש את אחיו יעזור", יחזקו ויעודו כו', בכל ענייני יהדות תורה ומצוותיה, עד ל"מעיינות" דתורת החסידות - הן בנוגע לעצמם והן בנוגע להפצה חוצה.

"בלתי אם נועדו"

וכך מתבטא הרבי בהתוועדות שבת-קודש פרשת תולדות תשמ"ה (תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ה, כרך ב, עמ' 747):
אמנם, יש לזכור שעיקר עניין ההתוועדות הוא - בלשון הכתוב "הִלְכּוּ שְׁנַיִם יַחְדָּו בְּלִתֵּי אִם נֹעֲדוּ", והכוונה בזה היא - כדי להוסיף בעניין ד"ונועדתי לך שם", על ידי לימוד התורה וקיום המצוות, ומה

בלוח היום-יום, בתאריך י"ט בכסלו, נאמר: "יום התוועדות וקבלת החלטות טובות בקביעות עתים לתורה הנגלית ודא"ח ברבים, וחיוזק דרכי החסידים באהבת רעים".
ההתוועדות היא חלק בלתי נפרד מדרך החסידות בכלל ומדרכם של חסידים חב"ד בפרט. רשימתנו זו תאפשר לנו להעריך מבט על מהותה של ההתוועדות החסידית ותכלית כוונתה, לאור דברי הרבי.

תכלית הכול - פועל ממש

בהתוועדות בשנת תשי"ג (תורת-מנחם - התוועדות' כרך ט, עמ' 67), אמר הרבי: לאחרי כל העיונים של התוועדות בכלל, ובפרט התוועדות חסידית... יש לזכור שתכלית הכול היא - פועל ממש, בלימוד התורה וקיום המצוות.
ברוח הדברים התבטא בהתוועדות מוצאי שבת-קודש פרשת בשלח י"א שבט תשח"י (תורת-מנחם - התוועדות' כרך כב, עמ' 64):

קצת בי' שבט ובשבת שלאחריו אבל נשאר אצלי בקבוק וחצי".
והרבי הגיב:
"היין שלא חילקהו עדיין - לחלקו בימי הפורים וכיוצא בזה) (עול) (כל) (פנים) לפני חג) הפסח) (כמובן)".

ב'שליחות' אין חופשות!...

לסיום, הנה השלמה לרשימותינו ב'התקשרות', גיליונות תרמ"א-ב:
בהמשך לשתי הרשימות על התלמידים השלוחים, כותב לנו הרה"ח הרב לוי-צחק רסקין מו"צ דקהילת חב"ד בלונדון:
(א) מן הרשום ביומן שלי, כ"ט טבת תשמ"א (כפי ששמענו אז מפי הרה"ח הרב חיים הכהן גוטניק ע"ה):
איך בין טאָקע דער משלח און זיי זיינען מיינער שלוחים, אָבער זיי זיינען געשיקט געוואָרן פון איין הנהלה צו אַן אַנדערע הנהלה, און זיי - די הנהלות - זיינען פאַראַנטוואָרטליך צו מיר. [=הנני אכן ה"משלח" והם הינם שלוחי, אולם הם נשלחו מהנהלה אחת להנהלה אחרת, והן - ההנהלות - כפופות לי].

הרקע לכך היה שאחד מהתלמידים השלוחים שיחי' לא היה מוכן לקבל את מרות הנהלת הישיבה המקומית.
(ב) בתקופת שליחותנו במלבורן - אדר תשמ"מ כסלו תשמ"ב - זירזו אותנו (מפי הרה"ג הנ"ל) שגם בעת בין הזמנים, כאשר אין אנו עוסקים בפעולות וכו', שנשב בהואל של הישיבה, ומכמה סיבות: (1) כשבחורים הלומדים בישיבות אחרות חוזרים הביתה, ירעו שהישיבה היא המקום תורה'. (2) כשם שהמשלח אינו נוטל חופשה, כך גם השלוחים שלו אינם נוטלים חופשה.

באותן שנים עדיין לא התגורר בקביעות בארגנטינה, והיה נוסע לשם מפעם לפעם. מסבב הסיבות סיבב שלא היה יכול לנסוע מפני סיבות שלא היו תלויות בו.
בפורים תשכ"א השמיע הרבי שיחה נוקבת בדבר היציאה ל"שליחות", והוא כתב לרבי: "מצירי הנני מוכן ומזומן לנסוע כמו שאמר כ"ק אד"ש בהתוועדות פורים". בינתיים ארכו הימים ובכ"ד באדר תשכ"א הוא הכניס פתק לרבי: "ואנא יואיל כ"ק אד"ש להורני מה לעשות עם הבקבוק הזה, האם מותר למוכרה על חג הפסח ולהשתמש בה אחר-כך כשאסע בשעה טובה ומוצלחת, או לשלחה בידים... שי' או משהו אחר".
את המילה למוכרה הקיף הרבי בעיגול, וליד הקטע כתב: "מופרך לגמרי", ומתח קו תחת המילים "או משהו אחר".
יומיים לאחר-כך הכניס הלה פתקה נוספת ובה שאל: "כ"ק אד"ש לא ענה לי מה לעשות עם הבקבוק משקה האם למסרה בידים ר'... לשם, או להשתמש בזה כאן בחורש ניסן, ביום ב' ניסן או י"א ניסן הבעל"ט, ואנא שירוני בזה".
הרב הקיף את המילים "הבקבוק משקה" וכתב לצד הקטע: "סוף דבר".

"לחלקו בימי הפורים"

ובאותו עניין:
בשנת תשכ"ט (בא' דראש-חודש אדר) כתב שוב הרב בוימגרטרן לרבי על פלוני שקיבל מהרבי יין בשבת-קודש מברכים האחרון ולא זכה לשמוע או להבין מה יעשה עם היין, וקצת חילק בין המסובים והשאר נשאר אצלו; ושואל מה לעשות עם השאר (לאחרי שחלק ישלח למשפחות אנ"ש לארגנטינה). "ומדי דברי הנה נשאר אצלי גם-כן בקבוק וחצי משקה שהעמדת בי' שבט, חילקתי

שצריך להיות עניין של לגימה - הרי זה להוריד את ה"סירכא" כו', ובפשטות - כאשר מוכרחים לפעמים לומר דבר שאינו באופן של נועם בתכלית השלימות (בשביל טובת הזולת, שהדברים יפעלו עליו), אזי יוכל לתרץ שאמר כן מפני שלקח מעט משקה...

גדולה לגימה שמקרבת

"הכוונה בהתוועדות" - כותב הרבי בח"י באלול תשט"ו (איגרות קודש, כרך יא, עמ' תא) - "בכדי להתעורר לתורה ומצוות מתוך חיות ושמחה ומרירות יחדיו, אלא שרואים במחש האמור בדברי רבותינו ז"ל, גדולה לגימה שמקרבת (אף שנזקקים לזהירות בזה, כמוכן). והוא מובן גם-כן, ומה במידת פורעניות גזרו רז"ל על יינם משום שסוף-סוף יקבל אמונתו (שבת יז, ב), על-אחת כמה-זכמה במידה טובה".

הדברים נכתבו בתגובה לתלמיד מקורב לחב"ד שלמד בישיבה לא-חסידית, והרבי ציין בסיום המכתב שעל הנמען להסביר ברוח טובה את הרעיון לחבריו ואז יתקבלו אצלם הדברים:

אחדים מחבריו בני ישיבתו שואלים על-דבר הנ"ל - ואם יודיע תוכן הנ"ל באופן המתאים לא יתקשו הם באותם העניינים עצמם.

שלא יישאר ברצון המוחלט

בכאב לב דיבר הרבי בהתוועדות ליל שמחת-תורה תשי"ז (תורת-מנחם - התוועדויות, כרך חי, עמ' 85):

מהי הפעולה של כל העבודה חדוש אלוה ותשרי עד שמחת-תורה, בשעה שאין זה שייך לפועל?!... אמנם מתעוררים בשעת ההתוועדות, אבל ההחלטה נשארת ברצון המוחלט, ולאחרי ההתוועדות נשאר הכל כמו קודם...

אי-אפשר הדבר...

האם ייתכן שהתוועדות לא תפעל כלל על המשתתף בה? לשאלה זו מצינו התייחסות בכמה ממכתבי

הרבי. ב"ז במרחשוון תשי"ח (איגרות קודש, כרך טז, עמ' עד) כותב הרבי:

"במ[ה] [ש]כותב[] שקשה לו להשתתף בהתוועדות חסידיות כיון שאין לו חוש בניגון, הוא על-דרך מאמר רז"ל מי שאכל שום וכו' יאכל שום וכו', נוסף על שלילת המסקנא שלו מהנ"ל "שאינו משפיע עליו כלום", כי אי-אפשר הדבר, שהרי האדם בכלל מושפע הוא ובייחוד בעת רצון, וכידוע הפתקא דמן שמיא נחית בגודל העניין שפועלת ההתוועדות.

במכתב נוסף מאותו חורף כותב הרבי (שם עמ' קס) להרה"ח ר' שלמה קופצ'יק מקריית-אטא:

ואשרי חלקו שמארגן התוועדות, ומה-שכותב שלא תמיד רואה התוצאות בזה והפירות וכו' - הרי בזמן ההתוועדות עצמה בוודאי שמדברים דברי תורה והתעוררות, והרי אי-אפשר לך[ברי] א[ל] לוקים[חיים] שלא יפעלו פעולתם, ומפורסמת הודעת רבותינו נשיא[נו] הק[דוש] שהגשמה שומעת אפילו הנוגע לאיש פשוט בתכלית... ובפרט בנידון והרבי מסיים בתביעה:

בטחוני חזק שגם להתוועדות די"ט כסלו עשה כל התלוי בה לסידורה כראוי, ומ[ה] [ש]כותב[] שאינו מרגיש בעצמו די כוחות וכו', הרי כבר הורנו רז"ל בתורתנו הקדושה תורת חיים שנצחית היא... שתבעו ממנו רק לתת ידו, ומן השמים סייעוהו לעלות אבן לירושלים... וגודל זכות התעסקותו בהנ"ל וכיוצא-בזה, שהוא וכל בני ביתו שיי' יצליחו בכל ענייניהם.

בדרכי נועם - גם בחיצוניות

"פעם היה סדר בהתוועדות של חסידים, שלפנות בוקר היו פושטים את הבגדים העליונים (די זופיצעס'), ויוצאים בריקוד ללא הבגד העליון" - סיפר הרבי בהתוועדות שבת-קודש פרשת צו, שושן-פורים, ה'תשי"ד (תורת-מנחם - התוועדויות, כרך יא, עמ' 147).

בט"ז בשבט תשט"ז (איגרות קודש, כרך י, עמ' שכד) כותב הרבי איגרת מפורטת הנחתמת בקטע הבא:

ובקשתי שיעשו מצידם ככל יכולתם להשפיע על כל המשתתפים בהתוועדות שתהיה הנהגת המתוועדים בדרכי נועם ודרכי שלום, ולא רק בפנימיות שלא נחשדו על כך אלא אפילו בחיצוניות ובדיבוריהם שמן השפה ולחוץ, ומובטחני שימלאו בקשת זו אליבא דנפשיה.

להיזהר בדיבורים ובמעשים

קודם לכן כותב הרבי:

ואחת הכוונות בזה [=התוועדויות חסידיות] היתה להמשיך גם את אלו הנמצאים לעת-עתה מחוצה להדרכות החסידות והנהגותיה, ואחר-כך גם ללימוד באותיות המתאימות לפי מצבם לעת-עתה ולא באותיות דשפיץ חב"ד שעלולים לדחותם ולא לקרבם ולהמשיכם, ולא רק בנוגע לאופן הדיבור כן הוא אלא גם ואדרבה על-אחת-זכמה בהנוגע להנהגה בעניינים של מעשה...

והרבי מסכם:

בימינו אלה, שמביטים על החסידים, ובפרט חסידי ליובאוויטש בשבע עיניים, צריך כל אחד ואחד ואפילו אלה הצעירים מ[גיל] שישים או חמישים שנה להתנהג באופן כזה שהנהגתו תקרב גם את אלו הנמצאים חוצה ולא להיפך.

להאיר, לא לשרוף!

שיחה שלימה הקדיש הרבי לעניין זה בהתוועדות שמחת בית-השואבה תשח"י. הנה תוכן הדברים:

במשנה מסופר ש"חסידים ואנשי מעשה מרקדין לפניהם באבוקות של אור שבידיהם". אמירת דברי מוסר כדי להשפיע על הזולת צריכה להיות בזהירות יתרה, ולא כדי למלא את רצונו של אומר דברי המוסר (שאו אינם פועלים פעולתם, ואדרבה). ה'היתר' לומר דברי מוסר הוא על יסוד שיחת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ שיש לשאול אצל החולה (דהיינו הוא עצמו) דווקא - שוכרו בצידו, כי בשיחה שם נתבאר שעניין זה צריך להיות באהבה וחובה דווקא, ולא באופן שלכל לראש פוגע בזולת, ואז מודד אם יש לו אהבת ישראל במידה מספקת; וזהו הדיוק "אבוקות של אור" המאיר; ולא "אש" השרוף!...

בקשת הרבי הרש"ב בפדיון-נפש

בחודש תשרי תשי"ז שהה המשפיע המפורסם הרה"ח ר' ניסן נמינוב, משיבת תומכית-מימים בברינאה שבצרפת, בחצר הרבי. אחרי שובו לצרפת דיווח לרבי "מאשר מצא הכול בסדר הן בכלל והן בפרט". הרבי הודה לו ("תשואת-חן על הפריסת-שלום הכללי") והוסיף:

והי רצון אשר הדברים שנדברו בעת ההתוועדות אודותם כותב, יפעלו פעולתם על השומעים ועל המדברים, ועל-דרך הסיפור של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר ראה פ"נ מאביו כ"ק אדמו"ר - מוהרש"ב - כהכנה לאמירת מאמר, וז[ה] [ל]שונו[ן] הק[דוש] שיפעלו בי ובהשומעים. וכבר מילתי אמורה כמה פעמים בהתוועדות, אשר אף שלכאורה זהו פ"נ של נשיא ישראל [=וממלא] צריך-עיון אם הנהגה זו נוגע גם לאחרים, אבל כיוון שנודעו הדברים ברבים - בוודאי גם לאלו ששמעו, נוגע העניין, ובנידון דידן הרי אדרבה קליחומרו, אם הנ"ל כתב פ"נ כאלו - על-אחת-זכמה-זכמה אנשים כערכנו.

הרבי מבקש קלטת מהתוועדות בפריז

"בוודאי ידוע לו שישנם עתה מכונת קליטה, וכמדומה שבהיותו כאן [=בניו-יורק] ראה אותם" - כותב הרבי לאיש הלשכה האירופית, הרה"ח הרב רפאל וילשאנסקי בשנת תשט"ז (איגרות-קודש, כרך יב, עמ' רצב). והרבי מסביר:

ונהג אנ"ש בזמן האחרון, להקליט את ההתוועדות ולשלוח לכאן העתקה אחת - וכמוכן להשאיר גם אצלם העתקה בכדי לנצלה בהדמנויות שונות לחידוש (אֶפְרַיִשֶׁן) התעוררות וכו' שעמדו בה בעת ההתוועדות.

גורלו של בקבוק משקה

בשמחת-תורה תשכ"א עבר הרה"ח ר' דובער בוימגרטרן ז"ל, בעת שהרבי חילק בקבוקי משקה. הרבי שאל אותו: "לאן?", כלומר בעבור איזה מקום הוא נוטל, והרד"ב השיב: "עבור בואנוס-אירס".